

Breed of smal opleiden?

Een vergelijking tussen het oude VBO en
MAVO en het nieuwe VMBO

Lex Borghans & Johan Coenen

Inleiding (1)

- ☞ Een belangrijke en voortdurende discussie in het onderwijs: De optimale verhouding tussen algemeen-breed en specifiek-smal
- ☞ Variëteit nodig om aan de verschillen in het niveau tussen leerlingen tegemoet te komen

Maar ook:

- ☞ Ontwikkelingsmogelijkheden van deze jongeren liggen nog niet vast. Het uitsluiten van relevante ontwikkelingsmogelijkheden door een vroegtijdige specialisatie of keuze moet voorkomen worden

Inleiding (2)

- ☞ Er is een verkenning gewenst of maatschappelijke veranderingen vragen om een aanpassing van de structuur van het onderwijs of dat binnen de huidige structuur ook aanpassingen mogelijk zijn
- ☞ De vraag is daarom welke effecten de recente hervorming van het MAVO en VBO heeft gehad op de doorstroompatronen in en na het voortgezet onderwijs

Inleiding (3)

- ☞ Een casus voor een gedachtevorming over de optimale verhouding tussen breed en smal in verschillende fases van het voortgezet onderwijs
- ☞ Een theoretisch kader voor de afweging tussen breed en smal in het onderwijs en de effecten van de overgang van MAVO/VBO naar VMBO

Theoretisch kader (1)

Bij de afweging hoe het onderwijs het beste gestructureerd kan worden spelen twee aspecten een belangrijke rol:

1. De onderdelen die een leerling volgt dienen te passen binnen zijn of haar ontwikkelingslijn
2. De ontwikkeling van leerlingen kent grote onzekerheden: gemaakte keuzes moeten veranderingen in niveau en richting niet bij voorbaat inperken

Theoretisch kader (2)

- ☞ In de praktijk zijn beide uitgangspunten niet altijd volledig verenigbaar
- ☞ Gezocht moet dus worden naar goede afwegingen waarbij zoveel mogelijk aan het ene uitgangspunt wordt voldaan zonder het andere uitgangspunt te veel op te offeren

Gestileerd voorbeeld (1)

- ☞ Een curriculum bestaat uit 2 onderdelen: theorie en praktijk
- ☞ Er wordt uitgegaan van de assumptie dat men door meer theorie te leren sneller in staat is om de praktijk te leren, welke belangrijk is voor de arbeidsmarkt
- ☞ Er moet een keuze worden gemaakt over hoeveel theorie en praktijk er gegeven moet worden en in welke volgorde dit het beste kan plaatsvinden
- ☞ Als precies bekend zou zijn wat de capaciteiten van elke leerling zijn, dan zou voor iedereen het optimale curriculum kunnen worden vastgesteld

Gestileerd voorbeeld (2)

Optimaal curriculum voor leerlingen met een laag en hoog niveau

Doelgroep	Curriculum			
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
Hoog	Theorie		Praktijk	
Laag	Theorie	Praktijk		

- Door het verschil in leertempo van de leerlingen in de hoge en de lage stroom ontstaat er een flexibiliteitsprobleem. Overstappen naar zowel het hoger als het lager niveau wordt problematisch

- Om de flexibiliteit van het systeem te verhogen zou daarom voor de eerste twee jaar van de opleiding een gemeenschappelijk programma gemaakt kunnen

Gestileerd voorbeeld (3)

Optimaal curriculum voor leerlingen met een laag en hoog niveau met een gemeenschappelijk deel van twee jaar

Doelgroep	Curriculum			
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
Hoog			Theorie	Praktijk
Laag	Theorie	Praktijk	Praktijk	

- Het eindniveau van zowel leerlingen die zeker de hoge dan wel de lage stroom zouden zijn gaan volgen zal lager zijn
- Voor leerlingen die qua capaciteiten op de grens tussen hoog en laag zitten wordt de situatie ook ongunstiger indien hun capaciteiten bekend zijn
- Voor leerlingen die onzeker zijn over hun capaciteiten wordt de situatie wel gunstiger

Theoretisch kader (3)

De vraag wat gunstiger is hangt af van hoe groot de onzekerheid over de capaciteiten is aan het begin van de opleiding en hoe groot de verschillen in het optimale curriculum zijn tussen het programma voor sterkere en zwakkere leerlingen

Een mogelijke oplossing zou er zo uit kunnen zien:

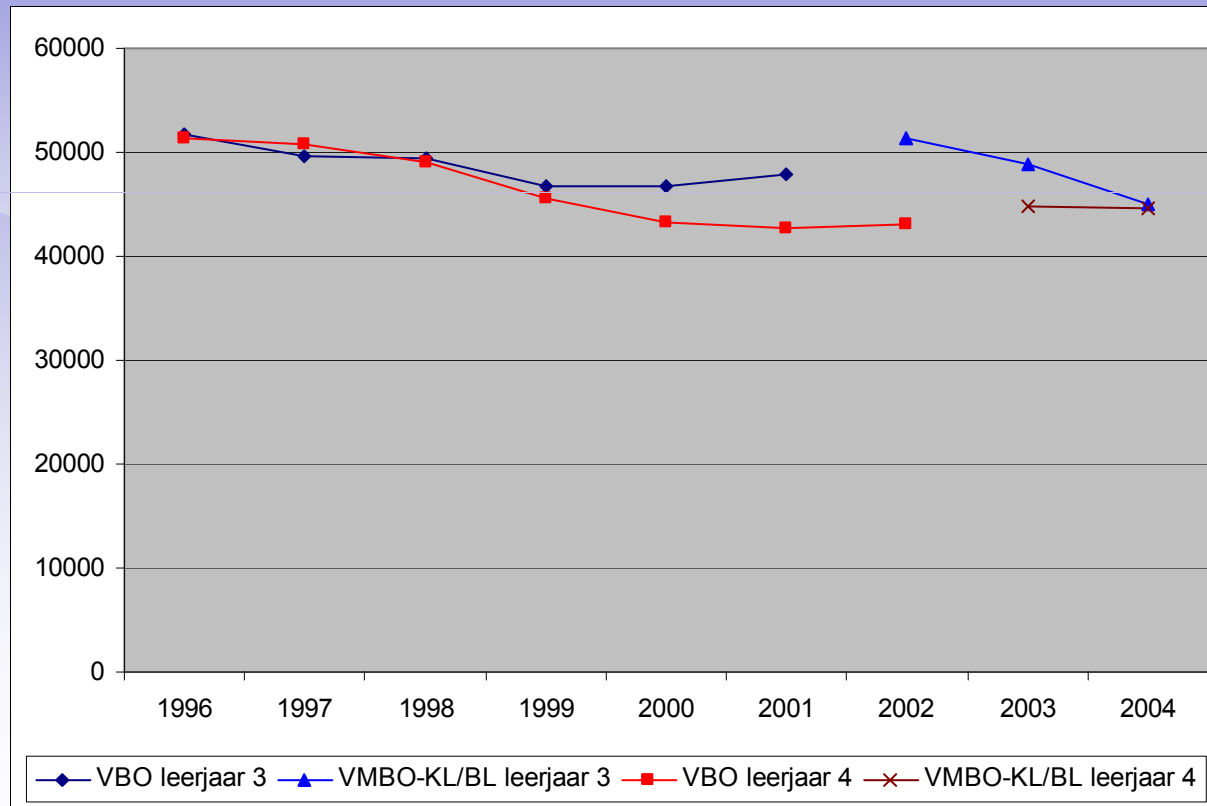
Doelgroep	Curriculum			
	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
Hoog zeker	Theorie			Praktijk
Hoog onzeker	Theorie		Theorie	Praktijk
Laag onzeker			Praktijk	Praktijk
Laag zeker	Theorie	Praktijk		

Theoretisch kader (4)

- ☞ Een algemene opleiding biedt een soort verzekeringspolis, maar de prijs is een iets lager eindresultaat, ongeacht de stroom waar men terechtkomt
- ☞ Er bestaat het gevaar van screening-effecten van toekomstige werkgevers op werknemers die voor een algemeen deel kiezen

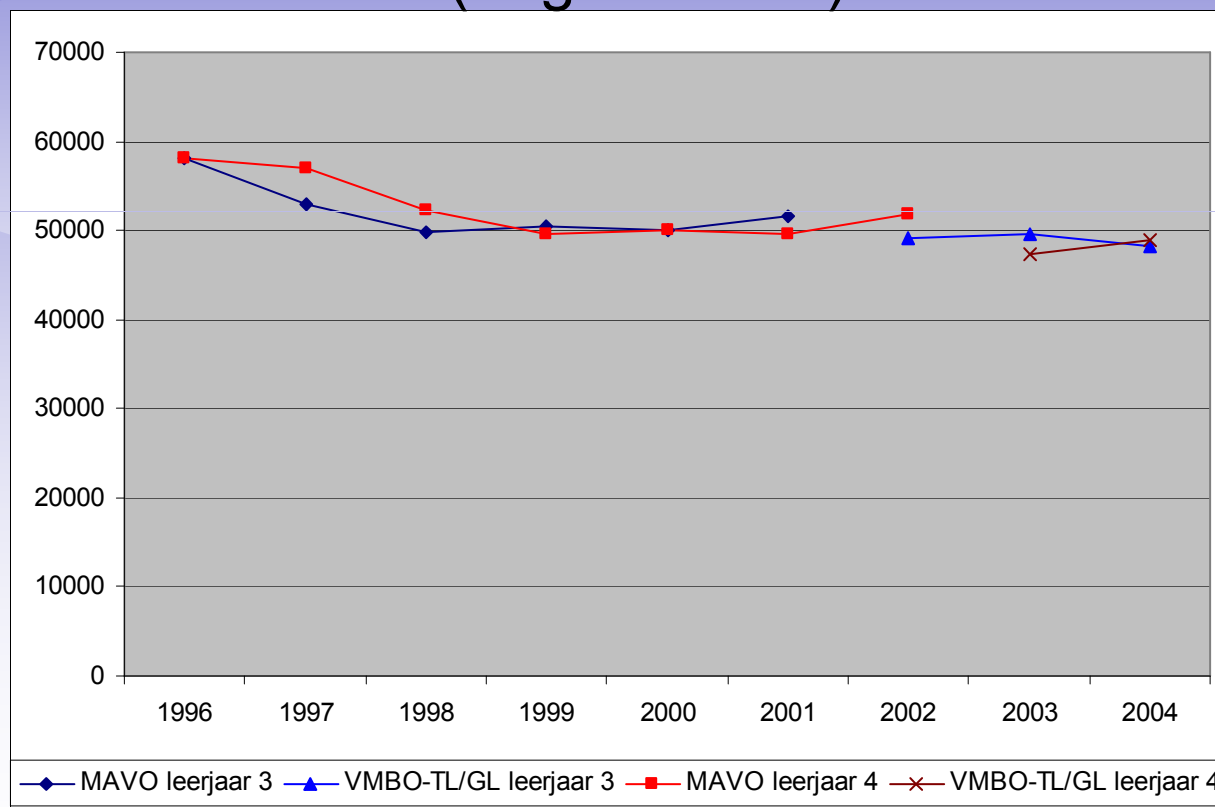
Belangrijkste bevindingen invoering VMBO (1)

Toename van leerlingen en gediplomeerden in VMBO-KL en BL (lage stroom)

Belangrijkste bevindingen invoering VMBO (2)

Afname van leerlingen en gediplomeerden in VMBO-TL en GL (hoge stroom)

Belangrijkste bevindingen invoering VMBO (3)

- ⌘ Hoog % van de leerlingen in de GL stroomt alsnog op naar de TL
- ⌘ Afname aandeel zittenblijvers in alle leerwegen
- ⌘ Afname aandeel leerlingen van KL en BL dat ongediplomeerd uitstroomt, verband met VMBO onduidelijk
- ⌘ Geen verschillen wat betreft bevordering, afstroom van TL/GL naar KL/BL en opstroom van KL/BL naar TL/GL

Belangrijkste bevindingen invoering VMBO (4)

- ☞ Kleine toename in opstroom van TL/GL naar HAVO, blijft klein aandeel
- ☞ Afname in aandeel leerlingen dat afstroomt van HAVO naar TL/GL
- ☞ Flinke toename doorstroom gediplomeerden TL/GL naar HAVO
- ☞ Geen verandering in het aandeel gediplomeerden dat doorstroomt naar MBO-BOL
- ☞ Doorstroom naar MBO-BBL afgenomen, oorzaak ligt mogelijk in conjuncturele situatie

Conclusies

- ↳ Invoering van VMBO heeft geleid tot een lichte verschuiving van de leerlingenstroom van MAVO/TL/GL naar VBO/KL/BL
- ↳ Dit komt mogelijk door een toegenomen flexibiliteit, maar ook door een verslechterde voorbereiding voor de laatste 2 jaar, door een gemeenschappelijk eerste deel van de opleiding

Einde

Bedankt voor uw aandacht!

